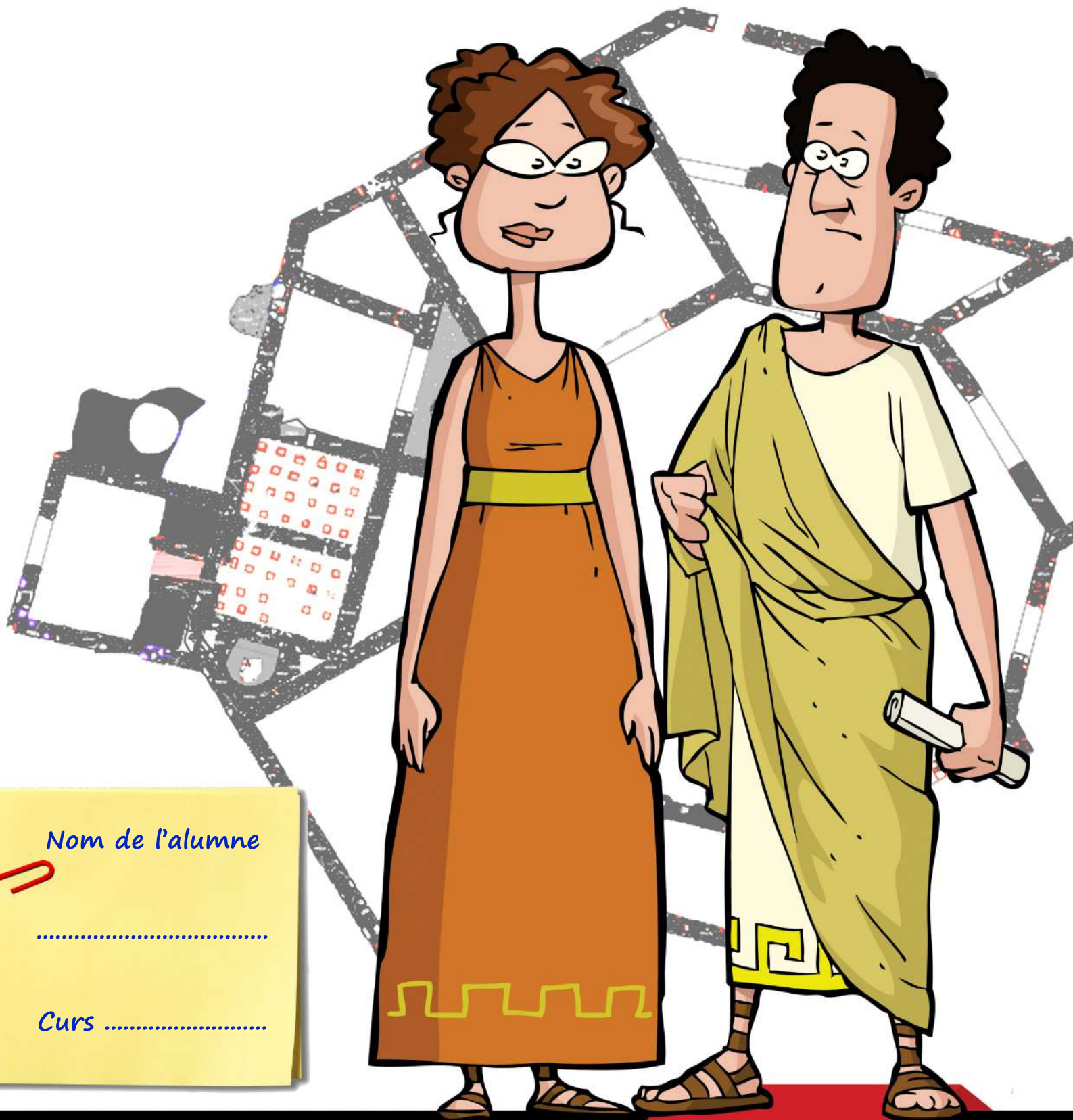
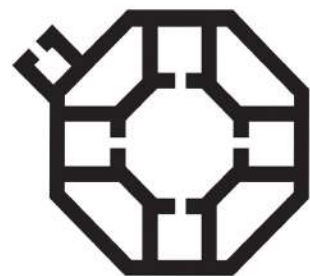

MUSEU ROMÀ

DE PREMIÀ DE MAR

Nom de l'alumne

.....

Curs .....

QUADERN PEDAGÒGIC
CICLE SUPERIOR DE PRIMÀRIA

Visita al Museu Romà de Premià de Mar

Quan érem Romans..

Què en saps de la gent de Premià de fa dos mil anys? Com construïen, com feien la producció de vi, com gaudien del bany en el seu lleure?

MUSEU ROMÀ
DE PREMIÀ DE MAR

Carrer d'Enric Granados, 115.

08330 Premià de Mar

Tel. 937529197

museuroma@premiademar.cat

www.museuroma.pdm.cat

www.facebook.com/museuroma

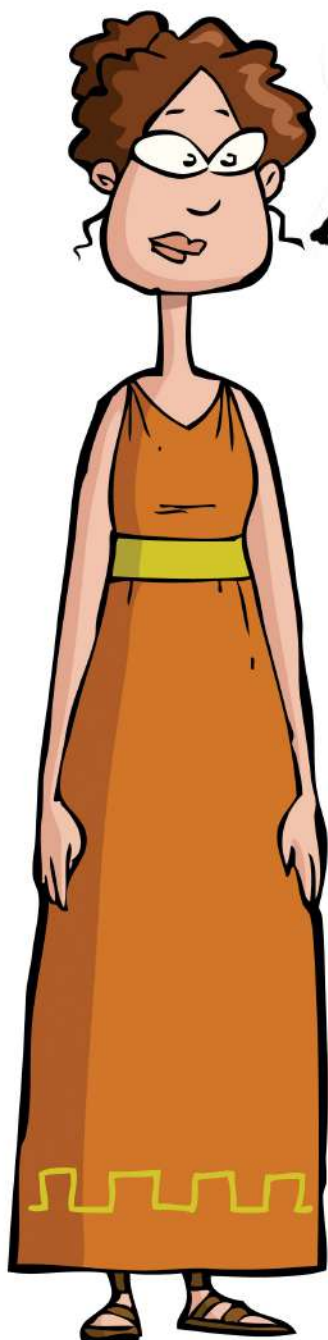
Benvinguts a aquest pavelló de rebre, amb tres sales per fer-hi banquets, on un acabat propietari rebria les amistats i es parlava de política, de filosofia i s'escoltaria música. I tot això succeïa al segle V dC, quan el món romà tal i com havíem conegut s'estava ja ensorrant de manera definitiva!

"Soparàs deliciosament [...] ens banyarem junts: saps què a prop de la meua casa estan els banys d'Estéfano [...] d'entrants et posarà enciam... després una cria de tonyina grandeta... no faltaran ous cuits... ni formatges quallats al foc del Velabro... i olives [...] et prometo més: no et recitaré res, encara que tu mateix em tornis a llegir de principi a fi els teus "Gegants" o els teus poemes sobre el camp...". Marcial 11, 52

El poeta Marcus Valerius Martialis, nascut a la Tarraconensis a Bìbilis, ens descriu una escena d'Otium com les que estava previst realitzar el propietari de la Vil·la al pavelló de rebre.

El mon romà va dominar l'enginyeria i els sistemes constructius, sent capaços d'edificar emprant arcs, voltes, cúpules, columnes i gran diversitat de materials com pedra, morter de calç, maó, teules, estuc, mosaic i opus caementicium un nou sistema que va permetre fer grans obres amb rapidesa, economia i molta solidesa.

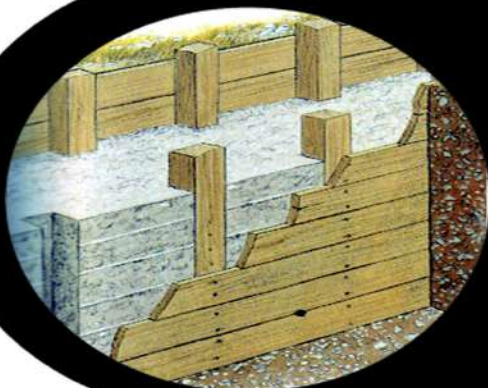
Les següents afirmacions són Veritat o Falses?

- Augmentar les dimensions i la complexitat dels edificis.
- Fer una construcció ràpida.
- Obliga a ser recobert amb materials de protecció.
- Augmentar els costos i el pes de la construcció.
- Oferir una gran resistència i durada, ja que s'enduria al llarg dels anys.
- Evita haver d'extreure pedra, transportar-les i haver-les treballar.
- Necessitava obrers molt qualificats a diferència dels murs de pedra.

L'opus caementicium (del llatí caementum, 'pedra sense tallar, runa') és un tipus d'obra feta de morter i de pedres que té l'aparença del formigó. La barreja es feia a peu d'obra, alternant palades de morter, terra amb pedres (1 part de calç, 2 parts de sorra, 20% aigua).

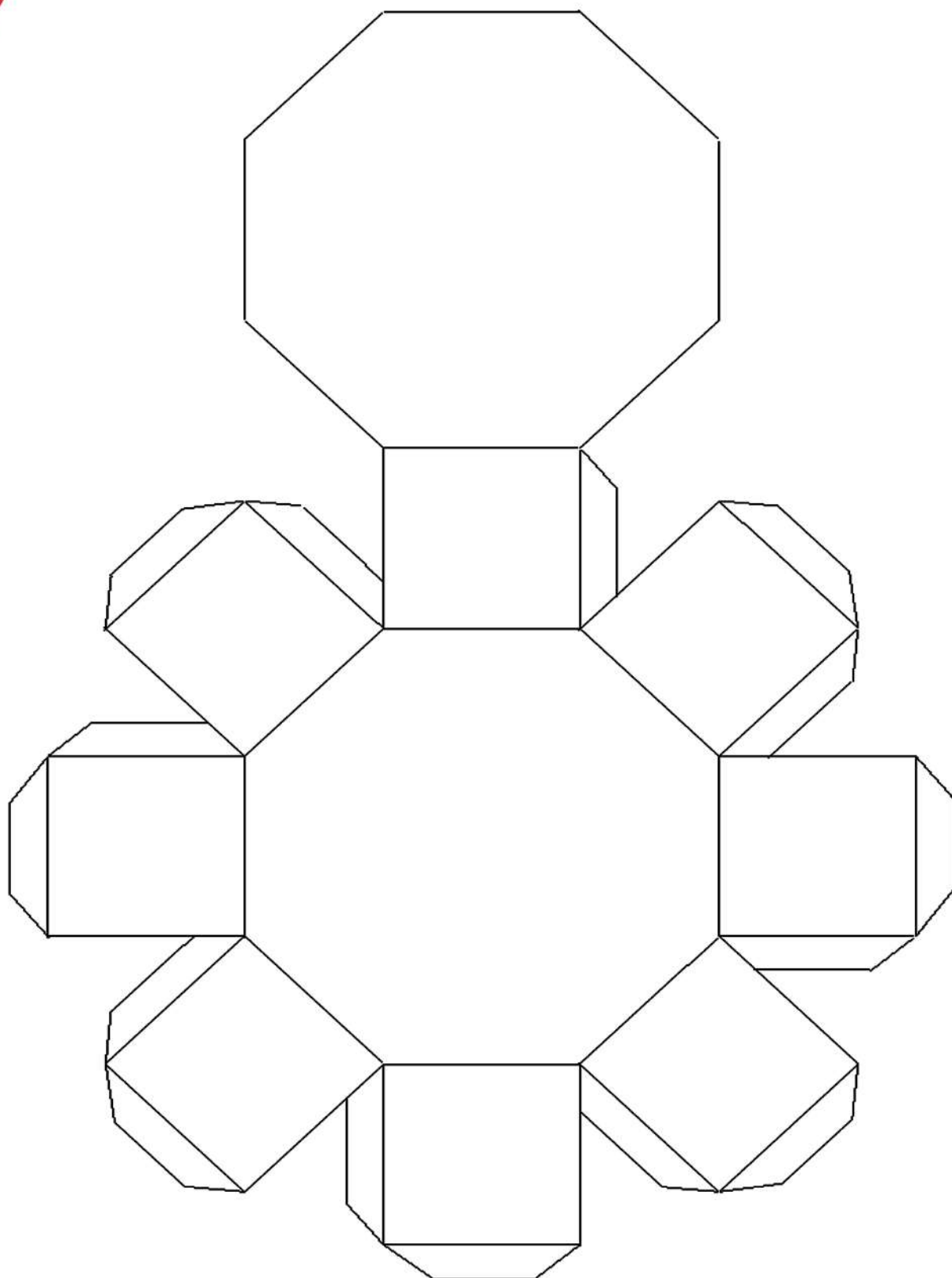
L'opus caementicium es podia emprar tot sol, donant-li forma dins d'un motllo de fusta o emprant-lo entre dues parets de blocs de pedra. L'opus caementicium és una de les claus de l'èxit arquitectònic de les construccions romanes, per la seva velocitat d'execució i la solidesa de la construcció un cop acabada.

Aquí et donem la plantilla perquè puguis construir el teu propi edifici octogonal com el que has visitat.

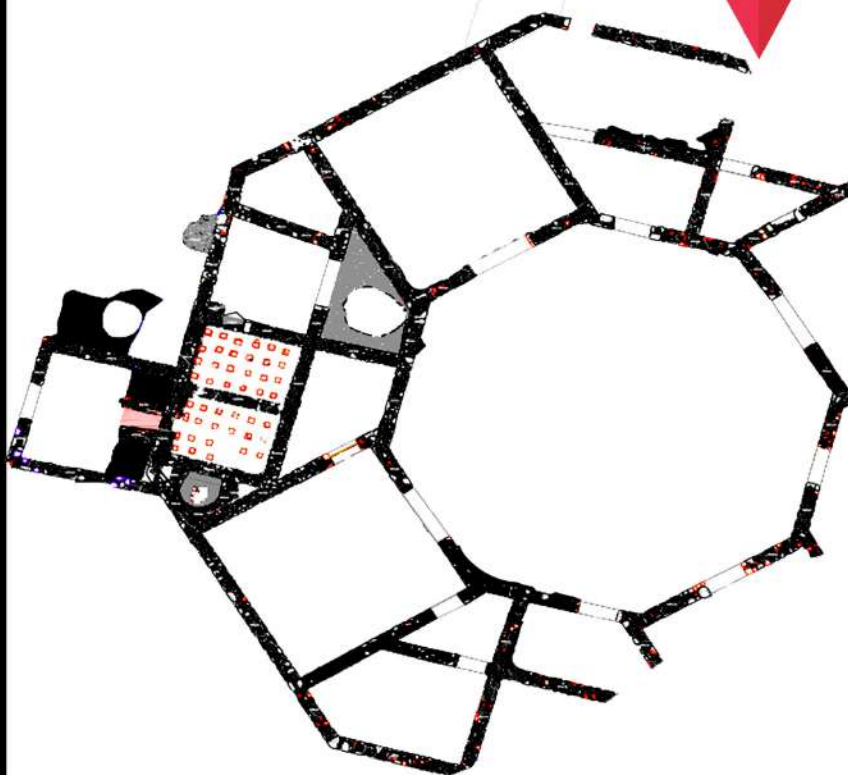
Fes una fotocòpia i només necessites tisores i cola de barra.

A l'edifici trobem les sales construïdes de manera especial per servir de petit balneum, és a dir, uns banys termals de caràcter privat. Comptaven amb un vestidor (apodyterium), les sales i banyeres (alveus) d'aigua freda, tèbia i calenta (frigidarium, tepidarium i caldarium) i un forn (praefurnium) per escalfar les sales.

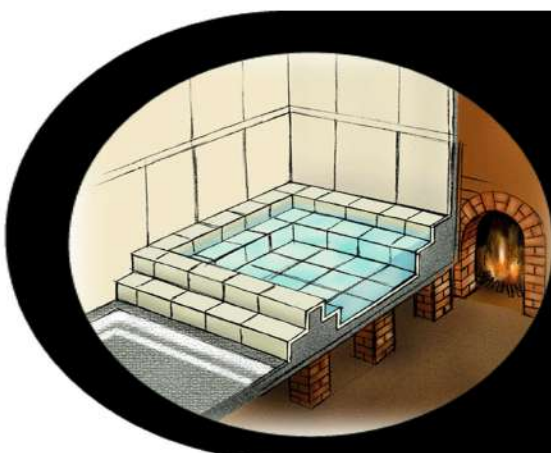

Podries situar en aquesta planta de l'edifici quines eren les sales destinades a Balneum? Posa el nom de cada sala.

Des de principis del segle III aC., i per influència grega i amb l'aparició de les termes públiques a les ciutats, els romans més adinerats van començar a introduir banys privats a casa seva.

Per escalfar les sales el romans feien servir l'hipocaustum, un sistema de terres aixecats sobre columnes de maons (pilae) i tubs de ceràmica buits (tubuli latericii) a les parets per on circulava l'aire calent que arribava des del forn exterior.

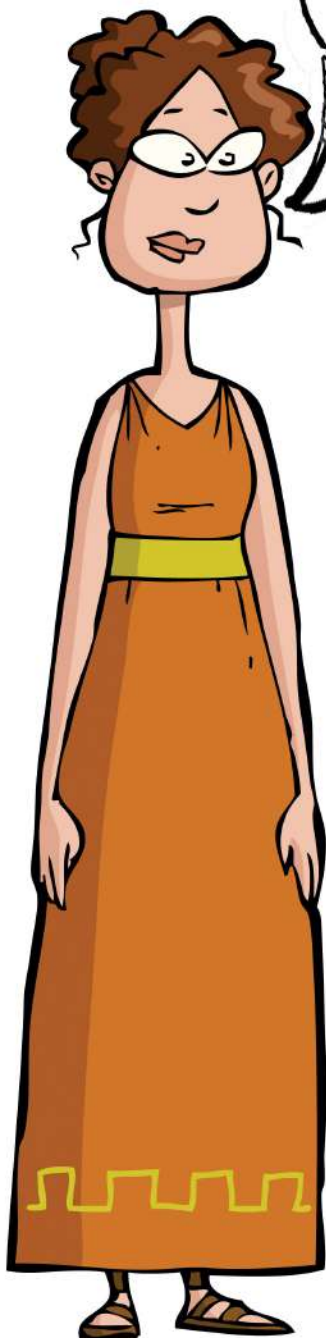
El banys en espais públics o privats en època romana van ser molt populars. Avui a moltes cultures ho continuen sent per motius d'oci, religió, culturals, etc. Comenta les següents imatges de banys d'arreu del món.

A series of horizontal dashed lines for writing, starting from the top of the page and extending down to the bottom of the page, providing space for students to comment on the images of baths.

Durant la segona meitat del segle V i durant el VI dC l'edifici es destinarà a diverses activitats productives canviant la funció original de les estances i reconvertint-les a les noves necessitats. Així, els antics caldarium i tepidarium esdevenen un habitatge i al costat mateix s'hi basteix una instal·lació de producció de vi.

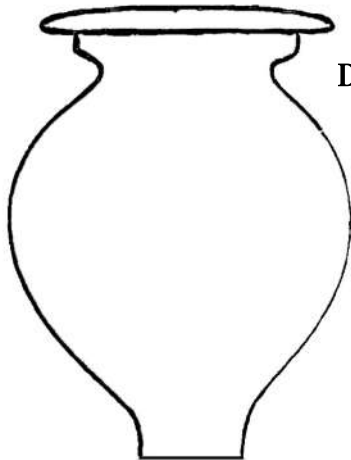

En aquesta època l'edifici compta amb una premsa de palanca o "torculum" com la de l'imatge superior. L'antiga piscina del frigidarium, serà reutilitzat com a "lacus vinarius", on es recollia el most connectat amb la premsa a través de dues teules de ceràmica que travessen el mur divisor entre estances i que fan de canal. Alhora, una de les grans habitacions quadrangulares, esdevindrà una vertadera "cella vinaria" o celler, on fermentava el vi en un "dolium" (grans tenalles de ceràmica) semi enterrats. Gairebé a totes les habitacions en aquesta època hi havia dolia esdevenint l'edifici un gran magatzem.

Les troballes arqueològiques en aquesta àrea són molt nombroses amb restes corresponents a la “pars urbana” i la “pars rustica” d’una vil·la romana, amb la presència d’un mosaic, dipòsits, murs, diversos enterraments, tallers de forja, magatzems vinculats a una terrisseria que fabricava àmfors vinícoles. Tot plegat es data entre els segles I aC i IV dC.

Es tracta per tant d’una zona de 5,5 ha , situada entre el mar i la Via Augusta, de troballes de restes arqueològiques.

Dolia

Àmfora

Aquests dos contenidors ceràmics romans tenien dos funcions ben diferents en el procés de producció i comercialització del vi. Quines?

.....

.....

.....

.....

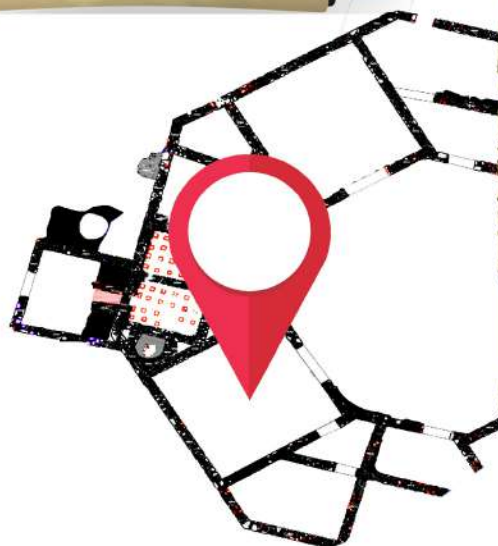

A Premià de Mar encara avui la cultura del vi hi és molt present a partir de la DO Alella. Saps que és? Investiga.

Mireu quina troballa!

Un mil·liari que originalment devia formar part de la propera Via Augusta per assenyalar les milles i que va ser reutilitzat en aquest edifici com a element de construcció. Si us fixeu te una inscripció que es pot traduir com: ...jove nobilíssim Cèsar. Ben nascut per a les coses públiques.

A mesura que Roma anava conquerint nous territoris, els seus enginyers i soldats construïen una xarxa de viària que va acabar unint totes les províncies de l'Imperi. L'objectiu primer va ser facilitar el trasllat de les legions.

Més endavant, un cop controlat el territori, les vies van adquirir més un valor comercial i administratiu que no militar. Al nostre país la calçada principal va ser via Augusta, paral·lela a la costa. Aquesta va ser la primera que es va construir a la península Ibèrica i arribava des dels Pirineus fins a Gades (Cadis).

L'emperador Constantí II

El mil·liaris de pedra assenyalaven, a la vora de les calçades romanes, les distàncies existent fins a la ciutat de Roma (o qualsevol ciutat important de l'Imperi). Les distàncies es mesuraven cada mil Passus és a dir, una milla romana d'aproximadament 1.481 metres.

La inscripció solia recordar el nom de l'emperador i del magistrat que havia construït o restaurat la via. En el nostre mil·liari la tipologia de les lletres ens el situen al segle IV encara més quan parla d'un cèsar jove que podria ser l'emperador Constantí II (o potser el cèsar Licini II).

Situa al mapa les ciutats romanes de Roma, Tarraco, Gades i marca el traçat de la Via Augusta.

Has sentit dir l'expressió "Tots els camins porten a Roma"?

Que creus que vol dir?

.....

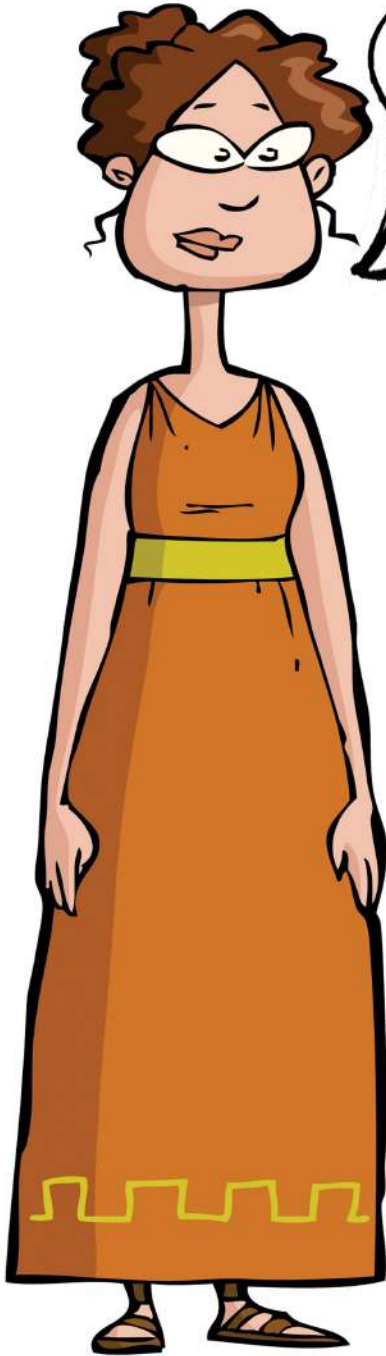
.....

.....

.....

Si una milla romana equival a 1.485 metres, i en una milla hi han 1.000 passos romans i 5.000 peus romans. Quant és un pas i un peu romans?

En un dels murs de l'edifici hi trobem gravat un Crismó o anagrama de Crist, gravat en una de les pedres de la paret de la mateixa sala on es trobà el mil·liari. El símbol indica la presència del culte cristià. El Crismó està format per les dues lletres X (khi) i P (ro) superposades. L'abreviació del terme grec **CRISTOS**, que vol dir Crist.

Fes una recerca sobre perquè els primers cristians van fer servir com a símbol religiós la forma del peix.

.....

.....

.....

El cristianisme era una de les religions provinents d'Orient que s'havien estès per la Mediterrània. S'havia difós sobretot entre les classes populars i era vist amb recel, quan no perseguit, per les autoritats, fins que l'emperador Constantí I, l'any 313 amb l'Edicte de Milà, el va legalitzar, fet que propicià el seu arrelament en les elits i l'administració de l'Estat i convertí Roma en la capital del cristianisme.

L'emperador Teodosi I l'any 380, promulga l'Edicte de Tessalònica, amb el que l'Imperi Romà va adoptar oficialment el cristianisme com a religió oficial.

En el segle I dC. va néixer una nova religió dins l'imperi Romà, el cristianisme, que va ser la religió oficial de l'Imperi a partir del 380 dC. Els romans originàriament però, tenien uns déus que representaven les forces de la naturalesa: Ianus, Saturnus, Consus, Flora, Pomona, Faunus, Silvanus, Pales i Terminus.

Les conquestes militars i els contactes culturals amb pobles, com el grec, va ampliar el culte als grans déus i deesses mitològics: Júpiter (Zeus), Juno (Hera), Minerva (Atenea); Venus (Afrodita); Mercuri (Hermes); Vulcà (Hefest), Vesta (Hestia), Neptú (Poseidó), Plutó (Hades); Apol·lo o Febo, Diana (Artemisa); Ceres (Demeter), Bacus (Dionís), etc. Els romans van ser molt tolerants. Permetien als pobles que conquerien mantenir la seva religió, i sovint, van adoptar les divinitats dels pobles conquerits com ara Osiris, Cíbele i Mitra.

Els romans també tenien un petit altar a casa seva on retien culte a divinitats: els lars, déus protectors de la llar; els penats, déus que asseguraven l'abastament de la llar; i els manes o esperits dels avantpassats. Els emperadors també eren considerats com a déus i se'ls retia culte.

Minerva

Troba el nom de 13 Déus i Deesses romanes

F	P	I	R	U	C	R	E	M	F	C	E	S	X	Z
V	T	O	G	T	K	Z	A	V	R	E	N	I	M	C
F	C	A	I	D	P	T	C	B	E	Y	B	B	C	K
M	R	P	B	W	R	U	P	O	V	E	S	T	A	K
E	E	O	U	O	P	P	T	Q	A	D	A	K	O	A
Y	T	L	U	S	H	F	K	C	J	S	N	U	K	O
P	I	Â	R	S	Q	N	O	C	A	B	A	Q	V	O
B	P	.	Y	N	H	R	E	X	R	P	I	A	E	E
N	U	L	Z	G	A	G	R	G	Y	O	D	C	N	S
H	J	O	Q	B	A	N	S	E	R	E	C	B	U	K
P	L	U	T	O	C	T	S	R	P	F	L	Z	S	Z
Z	I	L	N	Y	L	R	F	Z	O	T	Q	N	E	P
F	I	P	W	J	U	A	N	E	P	T	U	T	U	M
Y	L	C	K	Y	V	M	P	S	A	M	R	J	K	Q
Q	D	U	X	O	N	U	J	X	I	M	I	C	L	G

Perquè creus que va ser perseguit el Cristianisme en els seus inicis a l'Imperi Romà?

.....

.....

.....

.....

Abans de l'abandonament definitiu de l'indret, cap a la segona meitat del segle VI dC, quan ja no és feia vi a l'edifici, es realitzen diversos enterraments formant una petita necròpolis. Anteriorment, però, durant l'ocupació industrial, ja es va fer servir com a lloc d'enterrament ja que s'han trobat quatre tombes de nadons d'aquesta època.

En el món romà hi va haver dos tipus d'enterrament: la incineració, el ritual més estès fins que amb l'arribada del cristianisme que va imposar la inhumació, enterrar el cos directament.

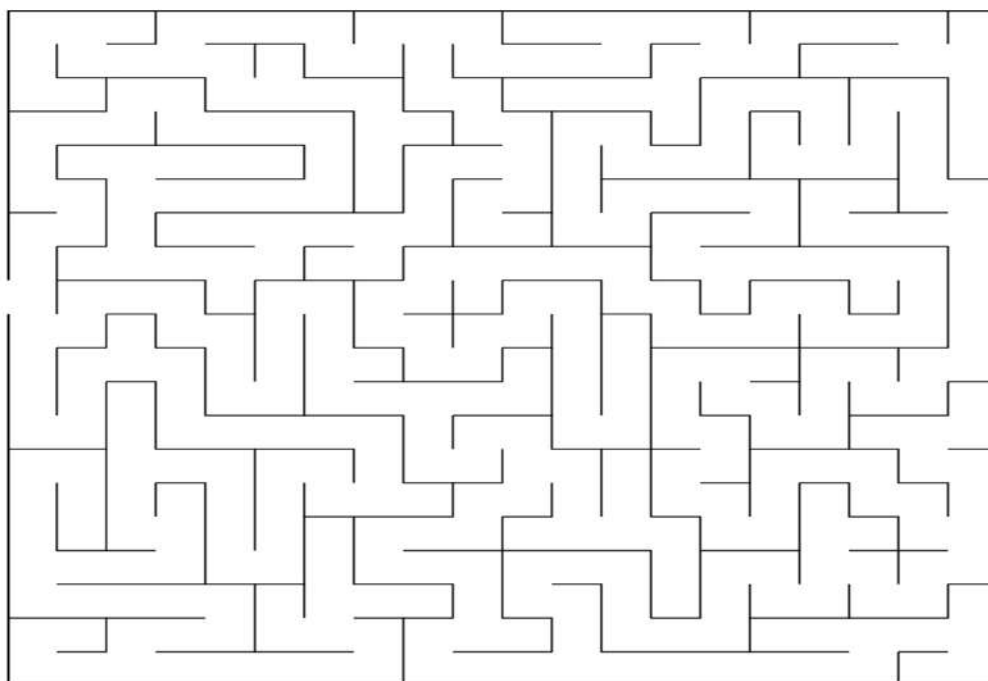
Els romans disposaven de diferents tombes en funció del poder i riquesa de la persona: els grans mausoleus amb sarcòfags, esteles, làpides i estàtues funeràries que recordaven la vida i les gestes del difunt, més senzilles tombes de pedra (cupae), les que utilitzaven elements constructius anomenats tegulae per cobrir els cossos o àmfores, que s'utilitzaven en els enterraments infantils.

Era tradicional enterrar el mort amb algunes de les seves pertinences com eines, recipients amb aliments, unguentaris, estatuets de divinitats.

Troba el camí correcte, de cadascú dels personatges, fins a la seva tomba.

Perquè creus que l'aparició del cristianisme porta a que s'imposi el ritus funerari de la inhumació?

.....

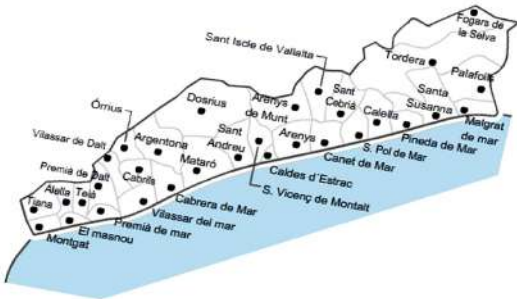
.....

.....

.....

L'any 409, sueus, vàndals i alans van penetrar a Hispània i es van establir a Gallaecia, Bètica, Lusitània i occident de la Carthaginense. Tan sols la Tarraconense i l'orient de la Carthaginense van quedar sota control imperial. Un any més tard, el 410, els visigots van saquejar Roma, van intentar passar a Àfrica i finalment es van desplaçar al sud de la Gàl·lia. Pressionats per Roma van decidir entrar a Hispània i van fixar la capital a Barcelona a principis del 415. Ja com a federats de l'imperi, van lluitar contra vàndals i alans i es van instal·lar al sud-oest de la Gàl·lia. Davant la pressió dels Francs, el 494 penetren en massa a Hispània i situen la capital a Toledo. Els visigots –una minoria amb relació a la població hispanoromana– acaparen el poder polític, econòmic i religiós. El seu domini no va implicar un trencament amb el món romà, sinó una evolució.

Per què creus que hi ha un Premià de Dalt i un Premià de Mar, un Vilassar de Dalt i un Vilassar de Mar, un Arenys de Munt i un Arenys de Mar,... Quin és el seu origen?

.....

.....

.....

.....

Segurament alguna vegada els has fet servir, però, d'on provenen els adjectius vàndal i bàrbar?

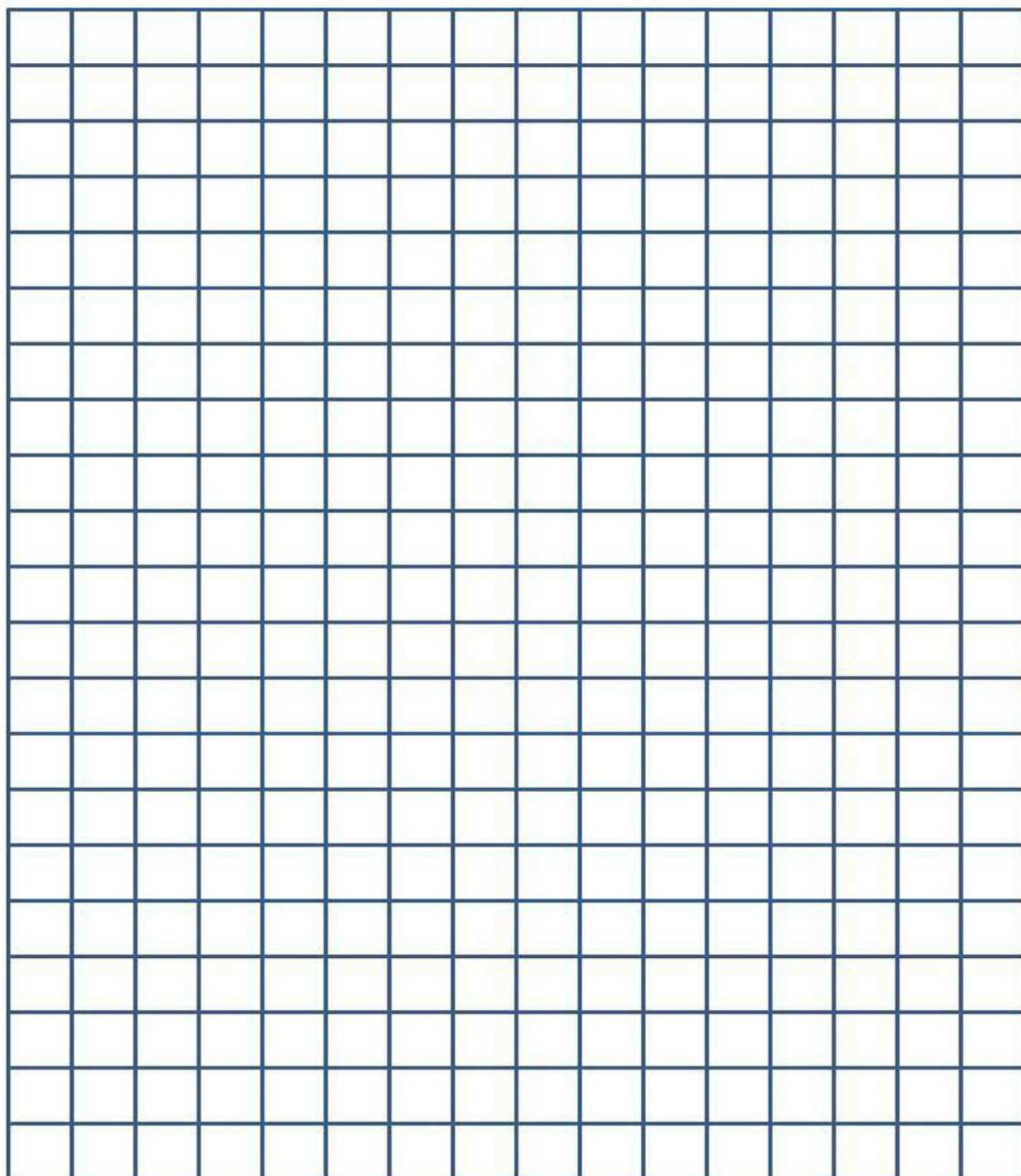
.....

.....

.....

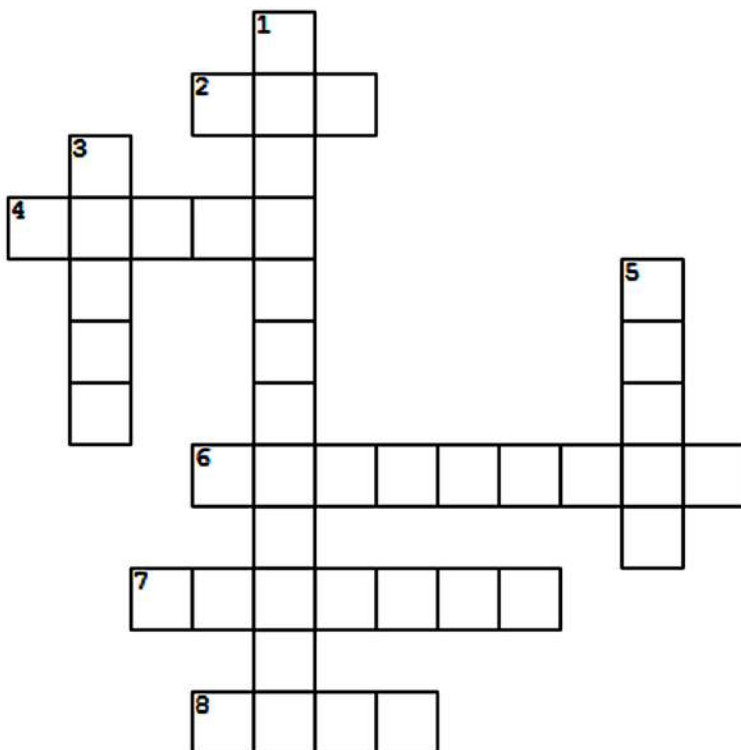
Dissenya el teu propi mosaic amb tesselles negres i blanques. Pots fer servir gomets o bé pintar-ho.

Els infants romans a les seves estones d'oci jugaven a qualsevol lloc, al carrer, a casa, en un jardí... i tenien jocs per tot! Jugaven amb daus, jocs de taula, de pilota, nines,... ja sigui en solitari o en grup...

Sabries descobrir alguns dels jocs romans més populars? Potser fins i tot n'has jugat!.

1.- Terni Lapilli. Joc de taula en què s'ha d'intentar col·locar les teves 3 fitxes en línia abans que el contrincant.

2.- Orbis. Fer rodar un cercle amb l'ajuda d'un bastó.

3.- Ocellatis. Petites boles de fang, pedra o vidre que es feien xocar i rodolar.

4.- Talus. Jocs de puntuació o habilitat amb petits ossets de xai.

5.- Pupa. Joguina que representava una persona i que podien arribar a ser articulades.

6.- Caput et navis. Llençar una moneda a l'aire, i guanyava qui encertava de quin costat cauria.

7.- Turbo. Joguina esfèrica acabada en punta que es fa ballar donant-li força amb els dits o una corda.

8.- Alea. Petits cubs on a les diferents cares hi ha dibuixats punts de l'1 al 6.

GLOSSARI

Alveus-ei: Piscina de les termes que tenia graons per seure.

Àmfora: Contenidor, de caràcter industrial, de fang cuit utilitzat durant l'antiguitat pel comerç.

Apodyterium-i: Sala vestidor dels banys o termes.

Ataülf: Rei dels visigots entre el 410 i el 415. Successor del rei Alaric, Ataülf, que es va casar amb Gal·la Plàcidia, va ser l'encarregat guiar al poble visigot dins del territori de l'Imperi Romà d'Occident, sent el primer en establir-se a la Gàl·lia i en trepitjar Hispania, de fet va morir assassinat a Barcelona.

August: Caius Iulius Caesar Octavianus (63 aC.- 14 dC.). Primer emperador romà. Nebot i hereu de Juli Cèsar, va formar part del segon triumvirat i va guanyar la Guerra Civil i sota el lema de re-instaurar la República conduí la transició cap a una monarquia amb la forma de principat. El seu govern culminà amb un gran període de pau.

Balneum-i: Banys o sales de bany ja siguin particulars o bé públiques que disposaven de tres sales Caldarium, Tepidarium i Frigidarium.

Caldarium-ii: Sala d'aigua calenta del balneum.

Cella vinaria: en llatí cella-ae. Celler, lloc on es guardaven els recipients (dolia) en aquests grans contenidors ceràmics s'emmagatzemava i/o s'envellia el vi.

Constantí II: Flavius Claudius Constantinus (316 – 340). Emperador romà de la part Occidental de l'Imperi del 337-340. Fill de Constantí el Gran. Va morir lluitant contra el seu germà Constant qui va heretar el govern en no tenir fills Constantí II.

Crismó: Representació del monograma de Crist. Format per les lletres greges X (chi) i P (rho), les dues primeres del nom en grec de Crist.

Cubiculum-i: Habitació o dormitori d'una casa.

Dressel 2-3: Tipus d'àmfora vinària que es va produir a la zona central de la Tarraconensis durant la segona meitat del segle I dC fins a finals del segle II dC.

Dòlia: en llatí dolium-ii. Recipient ceràmic de grans dimensions (capacitat mitjana de 30 àmfors), semi soterrat. Servia per emmagatzemar el vi, oli i/o gra.

Frigidarium-ii: Sala freda del balneum.

Hypocaustum-i: Infraestructura que permetia escalfar els banys i les cases aixecant el terra sobre pilars de maons per tal de fer passar aire calent.

Ímbrex: en llatí imbrex-icis. Teula cuita de forma curva.

Lacus vinarius: en llatí lacus-us. Dipòsit o cup on fermentava el most abans de ser transportat a les dolies.

Licini II el Jove: Flavius Valerius Licinianus Licinius (315-326). Fou fill de l'emperador Licini I. El març del 317, amb 20 mesos d'edat, fou proclamat cèsar. A la caiguda del seu pare el 323 fou privat de tots els seus honors i fou executat poc després (326).

Maons bessales: en llatí later-ris bessalis-is. Maó cuit de aproximadament 22x22 cm. molt utilitzat a partir de mitjans del segle I dC. en revestiments de murs.

Mil·liari: en llatí milliarium-ii. Pedra milària que servia per marcar la distància, en milles, als camins. Acostumen a ser de forma cilíndrica i porta una inscripció amb l'emperador o el magistrat que la mana fer.

Necròpolis: Etimològicament significa ciutat dels morts. Espai destinat als enterraments.

Opus caementicium: Format per una barreja de sorra, cal, aigua i grava, fragments ceràmics. Per les seves qualitats constructives, econòmic i de fàcil aplicació va ser una de les grans aportacions de l'enginyeria romana.

Opus signinum: Barreja de morter de cal i fragments de ceràmica molt petits que es feia servir com enlluït per tenir la característica de ser impermeable.

Opus Tessellatum: Mosaic. Paviment de luxe format per petites peces cúbiques de pedra anomenades tesselles que formaven dibuixos.

Paleocristià: Període del primer cristianisme, anterior al Concili de Nicea (325).

Pars Urbana: Zona de les vil·les romanes destinada com a residència dels propietaris. Les estances d'aquesta zona estaven ricament decorades i s'organitzaven al voltant de patis (atris i peristils).

Pars Rústica: Zona de les vil·les romanes destinada a la producció d'aliments. A la pars rustica és on es concentra els magatzems, premses, molins, forns, corts pels animals i les habitacions dels esclaus.

Pascual I: Tipus d'àmfora vinària que es va produir a la zona central de la costa catalana durant de segona meitat del segle I aC fins a mitjans del segle I dC.

Peu romà: Mesura romana que equival aproximadament a 0,296 m.

Praefurnium-ii: Forn que servia per escalfar el balneum.

Suspensura: en llatí suspensura-ae. Paviment construït sobre arcs i pilastres, concretament el terra dels banys.

Tegula: en llatí tegula-ae. Teula cuita plana de 2 peus de llarg i 1 peu i mig d'ample.

Tepidarium-ii: Sala tèbia dels balnea.

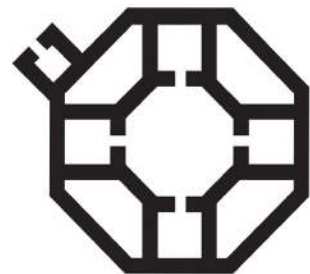
Torculum-ii: Màquina de premsar, ja sigui oli o vi. També serveix per denominar el lloc on es premsava.

Triclinia: en llatí triclinium-i. Estança que tenia la funció de menjador. El seu nom prové del moble en el que s'estiraven els romans per menjar.

Tubuli latericii: en llatí tubulus -i. Tubs de ceràmica que es col·locaven a les parets per fer circular aire calent.

Vil·la: Casa de camp, normalment una edificació amb diverses parts a més del terreny. Dins aquesta es diferencia la pars rustica destinada a la producció agrària i la pars urbana destinada al dominus o propietari.

MUSEU ROMÀ DE PREMIÀ DE MAR

Feu les vostres reserves a:

Correu-e: museuroma@premiademar.cat

Telèfon: 93 752 91 97

<http://museuroma.pdm.cat/>

Ajuntament de
Premià de Mar
www.premiademar.cat

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Diputació
Barcelona

Premià
de mar